

בית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו

30 במרס 2015
י' בניסן תשע"ה

ח"צ 12-03-21198 דרדיק ואח'
נ' רכבת ישראל בע"מ

(בקשה מס' 25)

לפני כבוד השופטת שושנה אלמגור

המבקש (התובע)

אביאל דרדיק

ע"י ב"כ עו"ד אירית דרדיק-פלם ועו"ד עילי מימן

נגד

המשיבה (הנתבעת)

רכבת ישראל בע"מ

ע"י ב"כ עו"ד ניר שמרי, עו"ד מיכאל ויטן ועו"ד דקל ויזר

פסק-דין

בעקבות: בקשה לאישור הסכם פשרה מיום: 16.12.14

לפניי בקשה, על-פי סעיף 18 לחוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006, לאשר הסדר פשרה.

המשיבה (להלן: הרכבת) מוכרת כרטיסי נסיעה תקופתיים – חודשיים או שבועיים – אשר תקפים לקו נסיעה מסוים. בימים או בשעות שבחם מופסקת תנועת הרכבת, בשל שבתה, תקלה, עבודות תחזוקה או כל סיבה אחרת, נמנעת ממחזיקי הכרטיס התקופתי האפשרות לנסוע בה והם אינם מפוצים על כך. המבקש רכש כרטיס, חופשי-חודשי לחודש פברואר 2012, ובאותו חודש הושבתה תנועת הרכבות למשך ארבעה ימים. הואיל והוא נוסע ברכבת מדי יום מביתו אל מקום עבודתו ובחזרה, הנוק שטען לו בבקשה לאישור תובענה ייצוגית היה שוויון של שמונה נסיעות, שתיים לכל יום של שבתה שבו לא יכול לממש את מלוא זכויות הנסיעה הנובעות מהכרטיס החודשי. נוסף על כך תבע המבקש פיצוי בעד עלות הנסיעה בתחבורה הציבורית באותם ימים. לבקשה צירף (כנספח ד) תדפיס של נוהל פיצוי מס' 01-02-01 שנקבע מכוח תקנות מסילות הברזל (תנאי נסיעה ברכבת), התש"ס-2000 (להלן: נוהל הפיצוי), שלפיו מגיע פיצוי למחזיקים כרטיסי רכבת חד-פעמיים או כרטיסייה, אך לא למחזיקים כרטיס מהסוג נושא התובענה. הנוהל מעניק למי שרכשו כרטיסים כאלה פיצוי של כרטיס חד-פעמי או חלק מכרטיסייה במקרים של ביטול נסיעת הרכבת, ובגין איחור הם זכאים לכרטיס נסיעה נוסף (אם הגיעה הרכבת באיחור של יותר מחצי שעה) או לשניים (אם עלה האיחור על שעה).

עילות התביעה היו הטעיה, על-פי סעיף 2א לחוק הגנת הצרכן, התשמ"א-1981, והפרת חובת הגילוי, לפי סעיף 4 לאותו חוק; הפרת חוק החוזים (חלק כללי), התשל"ג-1973, בכך שהרכבת לא עמדה בהתחייבויות שקיבלה על עצמה, וכן תנאי מקפח בחוזה אחיד על-פי חוק החוזים האחידים, התשמ"ג-1982 – הוא התנאי אשר שולל או מגביל את הזכות לתבוע פיצוי העומדת לנוסעים מכוח חוזה בינם לבין הרכבת; עוולות לפי סעיפים 35 (רשלנות) ו-63 (הפרת חובה חקוקה) לפקודת הנויקן [נוסח חדש]; עשיית עושר ולא במשפט, לפי חוק עשיית עושר ולא במשפט, התשל"ט-1979.

בית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו

30 במרס 2015
י בניסן תשע"ה

ת"צ 12-03-21198 דרדיק ואח'
נ' רכבת ישראל בע"מ

בבקשת האישור גם הפנה המבקש לפסיקה שדנה בנוהל הפיצוי ובזכותם של הנוסעים בעלי כרטיס חד-פעמי לפיצוי: בשי"א (מחוזי ת"א) 9661/07 (ת"א 1694/07) 19 (בן מרגי) נ' רכבת ישראל בע"מ (פורסם באר"ש, 18.09.2008), שבו העירה כבוד השופטת דות רוזן כי לדעתה, היה ניתן לתבוע את הנזקים שנגרמו בשביתת רכבות אילולא נקבע נוהל הפיצוי (פסקה 40). הבקשה לאישור תובענה ייצוגית שם נדחתה, ובינתיים ביטל בית המשפט העליון את הקביעה כי הנוהל הוא הסדר פיצוי ממצה והשיב את הדיון לבית המשפט המחוזי. לאחר מכן הגיעו הצדדים להסדר פשרה והתיק ממתין לפסק-דין; בת"א (מחוזי ת"א) 1161/09 דיין לוי נ' רכבת ישראל בע"מ (פורסם באר"ש, 05.04.2011) (להלן: פרשה דיין-לוי) רכשו התובעים כרטיס תקופתי, אך תנועת הרכבות הושבתה לשעות ולא לימים. מכל מקום כבוד השופט אליהו בכר סבר כי סיכויי בקשת האישור להתקבל אינם גבוהים, והתיק הסתיים בהסתלקות המבקשת ממנה, אשר אינה מהווה מעשה בית דין נגד חברי הקבוצה. עניין נוסף, שעודו תלוי ועומד ואשר השפיע על הסדר ההסתלקות בפרשת דיין-לוי, הוא ת"צ (מחוזי ת"א) 1196/07 גבאי נ' רכבת ישראל בע"מ. בהחלטה בבקשה לסילוק על הסף שם (פורסם באר"ש, 09.11.2010) קבעה כבוד השופטת מיכל אגמון-גונן כי לפי שהמחזיקים בכרטיס חודשי הם בלאו הכי בעלי הזכות להשתמש בקו הרכבת ללא הגבלה במהלך החודש, מבחינתם אין בקבלת כרטיס חנינם על-פי נוהל הפיצוי משום פיצוי על איחור בהגעת הרכבת.

בתגובתה לבקשה העלתה הרכבת טענות כדלקמן:

- (א) בחודש פברואר הושבתה תנועת הרכבות בשני אירועים נפרדים. בראשון פרצה שביתה כללית במשק, שאותה הנהיגה הסתדרות העובדים הכללית החדשה ושפרסומים על אודותיה ראו אור בתקשורת עוד לפני שפרצה. עם המוסדות ששבתו נמנו נציבות שירות המדינה, כנסת ישראל, הרבנות הראשית, אוניברסיטאות, בתי חולים ומגן-דוד אדום, והרשימה ארוכה. ימים ספורים אחר-כך הפרו עובדי הרכבת צווי מניעה שהוציא בית הדין האזורי לעבודה ופתחו בשביתה על רקע סכסוך עבודה עם התנהלה. בניסיון להפסיק את השביתה פנתה הרכבת לבית הדין בבקשה למתן צווי מניעה ארעיים וזמניים. אמנם בית המשפט נתן צו ארעי, ברם היושבים בראש ועד העובדים לא כיבדו אותו ובית הדין אף קנס אותם מכוח פקודת ביוון בית המשפט משום שלא פעלו כמצוותו בשלוש החלטות. בסופו של דבר שבה העבודה לסדרה בתדרגה באותו יום. השבתה זו הייתה אירוע תמור ויוצא דופן והתנהלות הרכבת במהלכה הייתה ללא דופי.
- (ב) כרטיס תקופתי (חודשי או שבועי) מקנה למחזיק בו זכות שימוש בלתי מוגבלת בקו, אך היא כפופה ללוח הזמנים שקובע מנהל הרכבת (תקנה 6) לתקנות מסילות הברזל (דמי נסיעה), התשס"ה-2004).
- (ג) מספר ימי הזכות במשך התקופה החודשית משתנה לפי מספר הימים בחודש, אך מחירו של הכרטיס החודשי קבוע ועל-כן אין לגזור ממנו את מספר ימי ההשבתה שבגללם ניתן לומר

בית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו

30 במרס 2015
י' בניסן תשע"ה

ת"צ 12-03-21198-03 דד"ק ואח'
נ' רכבת ישראל בע"מ

כי רכישת הכרטיס לא הייתה כדאית. כאן המקום לציין כי מאז הוגשה התובענה ועד שהגישו הצדדים את הסדר פשרה אושר לרכבת למכור לנוסעיה כרטיס, חופשי-חודשי גמיש, המקנה זכות לנסוע נסיעה חופשית בקו במשך שלושים יום מיום רכישתו, להבדיל מזכות נסיעה במשך חודש קלנדרי.

(ד) נוהל הפיצוי הוא בבחינת חיקוק אשר מחייב את הרכבת לפעול על-פני ומכותו אין למבקש עילת תביעה נגדה. מנגד הוא נוהל ממצה, אשר כהוראת דין ספציפית גוברת על כל דין כללי אחר המשמש בסיס לתביעה, לפיצוי בגין ביטול נסיעות מתוכננות או איחור בהגעת הרכבת. טענות אלו העלתה הרכבת גם בתיקים שאזכרו לעיל.

(ה) זכות השביתה היא זכות יסוד חוקתית, מוגנת, ומתן פיצוי על נזקי שביתה ישמיט את הקרקע מתחתיה (ראו ע"א 25/71 פינשטיין נ' אדגון מודי בתי"הספר העל"י-סודיים, אגודה עתמאנית, פי"ד כח(1) 129 (1971)).

התיק נקבע לשמיעת ראיות בבקשה לאישור, אבל בדיון שנועד לכך לא נחקרו המצהירים חקירות נגדיות על תצהיריהם הואיל והסתמנה בו אפשרות להכריע במתלוקת בפשרה. המצהיר שהתייצב מטעם ההגנה היה מר משה אמסלם, סמנכ"ל נוסעים ברכבת בזמנים הנוגעים לתביעה וכיום מנהל אגף בכיר רכבות במשרד התחבורה והבטיחות בדרכים. בתום הדיון ביקש הלח שהות כדי לבדוק אם אפשר להרחיב את תחולתו של נוהל הפיצוי גם על מי שרכשו את הכרטיס התקופתי נושא התובענה. מאמצי הצדדים, ככל הנראה בשיתוף משרד התחבורה, נשאו פרי, והרי עיקריו של הסדר הפשרה אשר הונח לפני:

1. חבר בקבוצה יהיה כל צרכן של הרכבת אשר רכש כרטיס תקופתי (חופשי-חודשי, חופשי-שבועי וכן כל כרטיס המעניק נסיעה חופשית במשך תקופה מסוימת) שתוקפו לחודש פברואר 2012.

2. על כל יום שבו לא יפעל קו המסילה כפי שנקבע בלוח הזמנים הרשמי למשך יותר משמונה שעות תאריך הרכבת למחזיקים כרטיס תקופתי גמיש לנסיעה באותו קו את תוקף הכרטיס ביום. ההארכה תהא תקפה בתנאי שהתקופה המוארכת לא תהא ארוכה ממספר הימים שנתרו בכרטיס מיום ההשבתה ועד לסיומה של התקופה המקורית, ובתנאי שלא קדמה לסגירת הקו הודעה שבעה ימים לפני רכישת הכרטיס. על הודעה כזאת להינתן באתר המרשתת של הרכבת, במקומות בולטים בתחנות הנוסעים או באמצעי התקשורת. הקופאים בתחנות הרכבת יונחו להודיע למבקשים לרכוש כרטיסים על המועדים שבהם הקו צפוי להיסגר.

בית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו

30 במרס 2015
 יי בניסן תשע"ה

ת"צ 21198-03-12 דדיק ואח'
 נ' רכבת ישראל בע"מ

3. את הזכות יוכל המחזיק בכרטיס לגמש באחת מקופות הרכבת בשעות הפעילות כפי שתפורסמה מזמן לזמן, ולא יאוחר מ־14 יום מסוף התקופה המקורית, כפוף להצגת הכרטיס הרשום על שמו לקו המסילה שנסגר.
 4. הרכבת תהא רשאית לשקול ולהחליט אם להחיל הסדר זה גם כאשר הועמדה לרשות הנוסעים בתחנות הקו שנסגר הסעה חליפית והנוסע נסע בה.
 5. חברי הקבוצה לא יהיו זכאים לפיצוי על-פי נוהל הפיצוי ולא לפי נוהל מסי 36-05-04 (ראו נספח 21 לתשובה לבקשת האישור) שנהג לפניו. אם יחול שינוי בהוראות החוק או הנוהל המסדירים פיצוי בעד ביטול קו מסילה או סגירתו, תפעל הרכבת לפי אותן הוראות למרות הוראותיו של ההסדר הזה.
 6. חברי הקבוצה לא יהיו זכאים לפיצוי אם תנועת הרכבות בקו הופסקה בעקבות שביתת עובדים.
- אתרי הפרסום הראשון לא הוגשו תגובות, הסתייגויות או הודעות יציאה מהקבוצה, ואף ליועץ המשפטי לממשלה לא היו הערות. בדיון נוסף נבחן ההסדר ותוקנו בו כמה תיקונים. אלו נועדו להוסיף על אמצעי הפרסום של ההודעות בדבר מועדי השבתה מתוכננים ולחדד מה זכותם של חברי הקבוצה לפיצוי במקרה שבו הועמדו לרשותם אמצעי תחבורה חליפיים.
- להשקפתי, הסדר פטרה זה ראוי, סביר והוגן בהתחשב בעניינם של חברי הקבוצה. התביעות הקודמות שהוגשו בהקשר זה אינן עוסקות בהם, או שיש בהן נגיעה לזכות הפיצוי של המחזיקים בכרטיסים תקופתיים מכוח נוהל הפיצוי, שקבע מנהל הרכבת במשרד התחבורה והבטיחות בדרכים. בענייננו הוראות הנהלים, אשר נועדו להעניק פיצוי מסוים למי שנוקדו לשירותי הרכבת והגענה התאחרה או בוטלה, אינן חלות על החברים. ההסדר במקרה דנן פותח אפיק פיצוי חדש, שונה מזה הקיים בהוראות הנהלים, והוא בא להגדיל את ציבור הנוסעים הזכאי לפיצוי בגינם של עיכוב או איחור בהגעת הרכבת או השבתת הקו. על-פי הוראותיו של נוהל הפיצוי, ציבור הזכאים מורכב מן המחזיקים בכרטיס חד-פעמי או בכרטיסייה, ואילו כאן צורך אליו ציבור הנוסעים המחזיק בכרטיס חופשי-תודשי גמיש. אף שהאוחזים בכרטיס התקופתי לאו דווקא משתמשים בו שימוש יום-יומי, והגם שדי ב־24 נסיעות כדי להפכו לכרטיס כדאי בהשוואה למחירו של כרטיס חד-פעמי, התנחה אשר בבסיס הסדר זה היא שמי שרכש כרטיס תקופתי מקפיד לנצל אותו בכל אחד מימי תוקפו נסיעה אחת הלוך ונסיעה אחת חזור – לכל הפחות. על שום כך, כאשר תוסכם, המחזיק זכאי להארכת תוקף הכרטיס ביום נוסף אם נגרעו שמונה שעות שבהן היה יכול לנסוע (בהתחשב כמובן במספר הימים המקורי שנותר בתוקף בכרטיס).
- פסק-דין זה הוא בבחינת מעשה בית דין כלפי חברי הקבוצה בעילות ובסעד שפורטו בקטע הדן בטענות המבקש. עילות התביעה, כפי שפורטו שם, מעוררות שאלות מהותיות של עובדה ושל משפט

בית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו

30 במרץ 2015
י' בניסן תשע"ה

ת"צ 12-03-21198 דרדיק ואח'
נ' רכבת ישראל בע"מ

המשותפות לכלל הקבוצה, ועיקרון – האם חברי הקבוצה זכאים לפיצוי עקב השבתת הקו שבו הם זכאים לנסוע הנובעת משביתת עובדים. שאלה לא-פשוטה וכבדת משקל היא אם הפסקת שירות, ובכלל זה שירותי הרכבת, בשל שביתה מקנה לצרכן זכות לפיצוי על הנוקים שנגרמו לו. זאת, שכן הכרה בזכות זו עלולה לרוקן מתוכן את זכות השביתה, אשר אין עוררין על כך שהיא זכות חוקתית הראויה להגנה. כשאנו מעמידים על כפות המאזניים כל אחת מהזכויות הנוגדות הללו, לא מן הנמנע שייפסק כי זכות השביתה גוברת, ובתשובתה לבקשה הפנתה הרכבת לאסמכתאות מספר לעיגון עמדה זו. ההכרעה בשאלה הזאת מקבלת משנה תוקף בנסיבות המקרה דנן, שבהן השביתת העובדים את נסיעת הרכבת למרות צווי מניעה שיצאו מלפניו של בית הדין לעבודה.

בדיון לפניי הנהירו הצדדים כי עיקר השבתות הרכבת מקורו לא בשביתה, כי אם בסיבות אחרות. עליכן נראה לי כי הסדר הבא לפצות בגין השבתות כאלה, המוציא מתחולתו את המקרים שבהם מנעיהם המכוונים של העובדים גרמו להפסקת התנועה, הוא הדרך הראויה וההוגנת לסיום ההליך בהתחשב בעניינם של חברי הקבוצה. דומה כי גם תוכן ההסדר עולה בקנה אחד עם אותו עניין, באשר הוא מביא לידי מימוש את עתירתו של המבקש בבקשת האישור לפיצוי כספי בעבור כל יום של שביתה שמנע ממנו הגעה ליעדו ברכבת. הסעד הכספי הנוסף שנתבע, פיצוי בגין נסיעה בתחבורה הציבורית, הוא כפל פיצוי, שלו לא היה המבקש זכאי ממילא. ההסדר צופה פני עתיד ומתפרס על כל המקרים להוציא שביתת עובדים שבהם יושבתו קווי הרכבת, לעומת התובענה, אשר עסקה בעצירת הרכבות עקב שביתה בלבד. נוכח כל שתואר, כלל לא בטוח כי תוצאתו הסופית של ההליך הייתה מזכה בסעד המבוקש. בזכות ההסדר שגובש יזכו עתה חברי הקבוצה לסעד רחב היקף שהוראות הנוהל אינן נותנות לו מענה, מפני שמי שקבע אותו לא היה מוכן להכיר בזכותם כשקולה לזו של האוחזים בכרטיס חד-פעמי או בכרטיסייה. אם כן סיכוויי של ההליך להצליח מוטלים בספק והסיכון שבניהולו עד תומו רב, ואילו הסדר הפשרה חל על ספקטרום רחב ומגוון של מקרים – שכיחים יותר משביתת עובדים – שעד כה לא היו בני פיצוי.

מהטעמים שפורטו לעיל מיותר להידרש לחוות דעתו של בודק. הפיצוי בגין ביטול נסיעת רכבת, אותו פיצוי שנתבע בכתב התביעה ובבקשה לאישור, ניתן בהסדר הפשרה. לפיצוי בעבור נסיעה באמצעי תחבורה חליפיים חברי הקבוצה אינם זכאים. אמנם החסכם אינו מגלם פיצוי בגין נזקי העבר, ואולם אל לנו לשכוח כי בהסדר פשרה עסקינן ולא בפסק-דין המזכה את המבקש במלוא תביעתו. מאחר שספק אם התביעה, אשר מעוררת שאלות קשות של משפט, הייתה מתקבלת, הוויתור על פיצוי רטרואספקטיבי נכון וסביר בנסיבות אלה.

על הגמול ועל שכר הטרחה שישולמו למבקש ולבאי-כוחו, בהתאמה, לא הסכימו הצדדים ובעניין זה טענו לפניי. אני סבורה כי היקפו הכספי של הסדר הפשרה, התקופה העתידית שלה הוא נוגע, מספרם הרב של החברים בקבוצה והטרחה שטרחה המבקש ופרקליטיו, אגב הסתייעות בנציג משרד התחבורה, הם פרמטרים אשר מצדיקים פסיקת גמול ושכר טרחה שתביא לידי ביטוי את כולם. לפיכך אני מורה לרכבת לשלם למבקש גמול בסך 10,000 ₪, ולפרקליטים המייצגים – שכר טרחה

בית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו

30 במרס 2015
י' בניסן תשע"ה

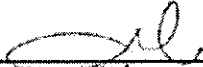
ת"צ 12-03-21198 דד"ק ואח'
נ' רכבת ישראל בע"מ

בסך 90,000 ₪, בצירוף מס ערך מוסף. מחצית מכל סכום תשולם בתוך 14 יום מהיום, והמחצית הנותרת תשולמנה בתוך 14 יום מהמועד שבו יאשר בית המשפט את הדיווח בדבר ביצוע הוראותיו של פסק-הדין. דוח כזה, בתצהיר של מנכ"ל או סמנכ"ל הרכבת, יוגש בתוך 45 יום מהיום.

פרסום שני – באותה מתכונת שבה פורסם הפרסום הראשון ובאותם ימונים. הפרסום ישתרע על פני ½ עמוד עיתון לפחות בעמודים המרכזיים של העיתון. הוצאות הפרסום תחולנה על הרכבת.

ניתן בלשכתי היום, י' ניסן תשע"ה (30 במרס 2015).

המזכירות תשגר את פסק-הדין לצדדים. הצדדים ישלחו העתקים למנהל בתי המשפט וליועץ המשפטי לממשלה.

שושנה אלמגור, שופטת